

„УЧИЛИЩЕ“ излиза два пѣти на мѣсена, съ една притурка. Годишна цѣна прѣдлащана гр. 25, а безъ притурка едно сребърно меджидіе. За друга царчина, отвѣнъ нашенско фр. 8, или два рубли. Писма дописки и спомоществованіята са испращатъ право до уредничеството, или до книжарницата на Г-да Хр. Г. Дановъ и С-іе въ Русчукъ. — Гюргево при Г-на Т. Вайдеску у печатницата на „Училище“.

Издатель — Ступанъ Р. И. Блъсковъ.

НАРОДНИТѢ УЧИЛИЩА У НАШЕНСКО.

Отъ 40 години насамъ, току речи, сѣ са е работило за отваряне на български училища, дѣто да са възпитава ть младежитѣ. Но можемъ ли са похвали и да речемъ, че сме извършили сичко въ това огношене? Струва ни са, че не. Право е казалъ единъ владѣтель: „Просвѣщенето у нашата земя е недостаточно, защото макаръ и да би било, тѣй да речемъ, удовлетворително, пакъ това изречене е умѣстно. И наистина както многото водни извори не могатъ да бѣдѣтъ излишни (заіяде) на кое годѣ мѣсто, сѣ тѣй и училищата у кой да е народъ никога не артисуватъ.“ А колко повече за насъ Българитѣ, които отъ тѣзи стърна сме изостанѣли много назадъ, сравнително съ другитѣ просвѣщени народи по свѣта?

Като е тѣй намъ са пада сега да залѣгнемъ съ сѣ сила, щото нашитѣ народни училища да отговарятъ тѣмо на своето назначене, и да служатъ за народното ни окопитване; сѣки изъ насъ трѣбва да знае, че книжното учене е нужно не току за гражданитѣ, но и за селенитѣ, не току за мъжетѣ, но и за женитѣ: *Човѣкътъ може да стане човѣкъ само спорѣдъ науката и образоването*, казватъ ученитѣ и разумни хора.

Но, за зла честь, не знаемъ какъ тѣй, та мнозина отъ нашитѣ Българе, особенно първенцитѣ, не могатъ или не щѣтъ да познаятъ доброто и да удѣвнятъ ползата отъ учепето. На много мѣста у нашенско, както по градоветѣ тѣй и по селата, училищата вмѣсто да напѣдватъ, а то глѣдаме, че отъ година до година повече ударятъ назадъ. А причината на таковато назадване, струва ни са, не е друго, освѣнъ дѣто са избиратъ такива училищни настоятели, които или нищо неразбиратъ, или сѣ върли гонители на народното просвѣщене; такива настоятели, разумѣва са, ще да избиратъ като за тѣхъ си и учители. Други, като искатъ да сторятъ добро и да приглѣдатъ нѣкой си пріятель, роднина, сватъ и кумецъ, пѣхнатъ го учитель или учителка за да са прихраняли сиромаситѣ, безъ да смятатъ че съ това тѣ убиватъ бѣдѣщността на толбозъ невинни дѣчица. По нѣйдѣ си твърдѣ често промѣняватъ учителитѣ и ги замѣстятъ съ други по-несвѣсни и току да ми сѣ дасвалетини, само платата имъ да бѣде по-малко. По тѣзи причина у селата са испѣждатъ по окопитенитѣ учителчета, а на тѣхно мѣсто дохождатъ прѣждебившитѣ наусничаре и псалтирдѣжій, които ставатъ чорбадѣжійски подлоги и селски кабзумали. Сѣ тѣй и у градоветѣ ній виждаме такъ визъ скопости, да са настаняватъ изново нѣкой си антики дасвалетини и

прочая. (1) Идете послѣ това и не думайте, че нашитѣ училища напръдватъ рачешки.

Намъ е свидно и сърдце ни са раздира кога слушаеме да казватъ, че другадѣ, у Европа и Америка, 8-9 годишни дѣца учятъ вече наука и знаятъ да говорятъ на чюжди езикъ; а у насъ 10-12 годишно момче незнае нито да прочита свободно, и не може да напише два рѣда право, защото чѣ учителятъ му е такъвъ дървеникъ. (2) Има дѣца, които учятъ по година и повече сѣ азбукето, а по 2-3 години исхабяватъ дордѣто научатъ, криво лѣво, едно голо прочитане, когато сичко това може да са свърши най-много за една година.

Но да оставимъ старитѣ, които малко разумѣватъ какво ще са каже училище и учене, а да видимъ какво ще бѣде отъ младитѣ, които стигатъ сега. У сѣки градъ, даже и у селата, сѣ ще са намѣрятъ по мѣжду що годѣ учени и окопитени отъ по-младитѣ, които сѣ вече и бащи; а защо баремъ тѣ да не обърнатъ внимание къмъ училищата, да видятъ що са върши въ тѣхъ и какви учители са приставятъ за възпитатели на тѣхнитѣ рожби? ако не може да са смѣсва сѣки у другитѣ общински работи, то за училищата трѣбва да са питатъ по-ученитѣ, а не старитѣ, които незнаятъ друго, освѣнъ да хвалатъ своето по старому знаяне.

Врѣме е вече драги съотечественници да са обуравимъ отъ този прѣхласнатъ сънъ, и съ отворени очи да поразгѣдаме около себе си, на близу и на далечъ, та да видимъ що са ра-

боти у другитѣ народи: какви нови закони и нарѣдби са тѣмъятъ за подобряването на училищата, какви огромни суми и пожертвованія са влагатъ за народното имъ образуване и проч. За това ний винаги привождаме изъ списаніята на нѣкои си знаменити чюжденци, писатели, които сѣ работили по тѣзи частъ, и нашето желане е дано тѣзи членове послужатъ що-годѣ за примѣръ у нашитѣ народни училища.

1. У ШКОЛИТѢ ТРѢБВА ДА СА УЧИ И МЪЖКО И ЖЕНСКО.

(Изъ дидактиката на Ив. Амосъ Коменски).

„Не току дѣцата на богатитѣ знаменити хора, но и сиромашкитѣ, мъжко и женско, у гредоветѣ и селата, трѣбва да са учятъ на книга—да не оставатъ безъ школско учене.

„Хората сѣ родени да бѣдѣтъ хора, т. е. разумно сътворене, божа слика и прилика. За това сичкитѣ сѣ длъжни да са усъвършенствуватъ чрѣзъ наука, дрободѣтел, и набожностъ тѣй, штоо единъ поясъ да е каждень да приготви други по истѣженъ поясъ. Неправда е кога са недава на човѣка образование и отхрана. На прѣдъ Бога сички сме еднакви: този законъ трѣбва да са държи и въ училището.

„Освѣнъ това ний не знаемъ кого на какво Богъ е отрѣдилъ; слѣдователно трѣбва еднакво образование, както на богатитѣ тѣй и на сиромашитѣ. Слънцето освѣтѣва, грѣе и съживява сичко, та сѣкоя дървенце, сѣкоя билка да са раззеленява, да цѣфти и да принесе плодъ; това са стои да прави и училището.

„Тѣпоуміето на нѣкои си дѣца никакъ не прѣчи. Едно дѣте колкото по-малко е даровито, колкото и да му е какъ умѣтъ, толкъсь повече потрѣба има отъ помощъ за да са избави отъ тѣпоуміето. Послѣ на да дице днам а такова злочесто дѣте, което да са неполузува що-годѣ отъ ученето. Ако и да не може да са исцѣли главата съ много знанія, то сѣ пакъ ще може да са научи моралностъ чрѣзъ добри навикъ. И празната глава изработва нѣщо, само ако са не плаши отъ труда. Нѣкои си овошки раждатъ много, а нѣкои малко; по градинарятъ са грижи

(1) Ний би посочили именно единъ градъ, дѣто видѣхме съ очитѣ си единъ учителъ съ очуда да учи до 50-60 дѣца, и у сжщето врѣме да мете школитѣ, да носи съ кобилица вода и да пали собитѣ -- и това става у единъ градъ, а не градецъ или въ село, -- но нека го прѣмълчимъ и да са сѣчатъ самитѣ граждаче... Отъ многото си сѣчане и свѣстяване, както са научаваме, та са довели сега юще единъ прѣждебивши и прѣждебившаа **... Това са зове правдѣкъ!

(2) Изъ други крайдунавски градъ ни свяватъ, че по сѣфта на едно духовно лице, селскитѣ по-окопитенчки учители са испяждали, защото платата имъ била много, а приставили естии даскалчета: „Вамъ ви нетрѣбоватъ скъпни даскали.“ думалъ добрий имъ настиръ.

еднакво, както за едната тъй и за другата. Защо и у градината на знаніята, въ училището думаме, да не бѣде истата грижа за развиването на различни способности?

»И женската стѣрна трѣбва да са учи на мъдростъ. И женитѣ сѣ Божа прилика, защото и тѣ иматъ способностъ, както и мъжетѣ, и за тѣхъ е отворенъ пѣтятъ на отличването. Женитѣ сѣ царували надъ цѣли народи, на държавници сѣ давали мъдри съвѣти, бивали сѣ лѣкари, пророчици и прочая. За това е неправда да ги възбраняваме отъ училището.

»Но ако би да каже нѣкой: каква полза ако, отъ царя до хамалина, граждани и селене, мъшко и женско, да сѣ сичкитѣ еднакво образовани?—но това нѣма и да имъ вреди. Тогава, сѣки човѣкъ повече ще умѣе да размишлява за доброто и да желае добро; сѣкому ще бѣде драго и ще да са рада на онова, щото работи, и сладостно ще му е да размишлява за божитѣ дѣла, и да са отегрънява отъ сичко що е непотрѣбно.

2. Ученето трѣбва да е общо за сичкитѣ.

»Въ училището трѣбва да учи сѣки сичко. Но то не ще да рече, сичкитѣ да са изучатъ еднакво на сичкитѣ науки и искусства. То е невъзможно и неможе да бѣде. Полето на наукитѣ и на сѣкое искусство е твърдѣ широко, та нито най-даровитѣй умъ не може да постигне съвършено сичкитѣ знанія и искусства. А нито е подадено на сѣкоя глава да изучи сичкитѣ науки и да бѣде истѣщена у сичко. Спорѣдъ това нѣй наумѣваме само, че сѣки е длъженъ да изучи основитѣ, научна и цѣльта на сичко, що е истинско и какъ са върши най-потрѣбното на човѣка, прѣзъ живота му. Слѣдователно отъ училищата трѣбва да са чака онова добро, което служи за сичкия нашъ животъ, що образува умоветѣ съ знаніе и съ искусство, като истѣщява говоренето, облагородява нравитѣ, прави човѣка отличенъ и богобоязливъ.

»Съ една рѣчь училищата сѣ наставници на човѣшкия родъ и тѣхната грижа е да бѣде човѣкътъ човѣкъ, сиречь разумно сътворене, господарь на тваритѣ, и на самага себе. А сичко това може да стане съ просвѣщенето на разума, съ навикъ на добро отношение и съ възвишено къмъ Бога сърдце. Тѣзи три нѣща трѣбва да са вглѣпватъ у младитѣ.

»Смѣстването на душата ни е у разума, у волята и у мощната памѣтъ. Съ разумнѣй различаваме нѣщата едно отъ друго, волята избира щото е добро и полезно, а отхвърля, което е зло и вредително, памѣтъта пъкъ запомя и упазя онова, що са е вглѣпило дордѣ сѣ работили умътъ и волята. За това и училището трѣбва да влива на ученицитѣ онова, което ще да просвѣти ума, което упѣтва волята, каквото да би могълъ разумътъ да избере, а волята да бѣде тѣй силна, щото да извършва: пъкъ свѣстьта да е винаги работлива. Както тѣя три душевни способности не могатъ да сѣ раздѣлятъ, но сѣ цѣлото смѣстване на душата, сѣ тѣй и образоването, добродѣтелята и богобоязливостъта трѣбва да бѣдѣтъ неразлѣчни.

(Продължава са).

ЕДИНЪ ОТЪ ПРѣДРАЗСЪДОЦИТѣ У СЪВРѢМЕННОТО ЧОВѢЧЕСТВО.

(Отъ д-ра Нимайера).

Посрѣдъ човѣчеството сѣ смѣстували и до сега іоще смѣстуватъ такова множество различни тѣй наречени »правила за здравето,« щото неволно са чюдимъ какъ върнитѣ сподирници на тѣзи правила и до днесъ немогѣтъ да избѣгнатъ безчетнитѣ разнообразни болести, подъ които испадатъ и другитѣ по безгрижни хора. И наистина това е твърдѣ чюдно: Глѣдашъ човѣкъ са пазн, слѣдва на сѣкоя стѣпка, изпълнява сичкитѣ току речн прѣдписанія на хигиената и пр.—и наведнѣжъ хваща да боледува и умира. Но ако надикнемъ у сичко това по-отблизу, той си часъ причината става очевидна. Повечето отъ тѣзи правила нѣматъ у себѣ си никаква разумна основа, и тѣхното евлене е нелогическо. Таковитѣ правила прѣминуватъ като прѣданіе изъ родъ въ родъ, отъ поколение въ поколение, и никога са не турятъ на нѣкакво си обективно уцѣняване...

Най-много хората са плашатъ отъ настинка която по тѣхното мнѣніе, е готова да сполети сѣки колко годѣ разгорѣщенъ или испотенъ човѣкъ; но ако тая болѣсть и да има често лоши сѣтнини, то причината на това е пакъ голѣмата мнителностъ (шюпе), що е способна отъ само себѣ си да разслаби човѣка и нравствено и физически. Спорѣдъ насъ

постоянното грижене за себѣ си и свързката съ това напеженостъ на тѣлото не само не упазва човѣка отъ болестъ, но напротивъ още повече ѝ способствува да са развие, за което ще са каже по-подирѣ на този членъ. А сега ний ще са постараемъ за рѣшенето на слѣдующия важенъ въпросъ :

„Бива ли да ниемъ студена вода когато сме уморени, или небива?“

Ний отговаряме на това тѣй :

„Не само бива, но и трѣбва даже да ниемъ.“

Колкото и да е расположень читателятъ да ни слуша, колкото той и да е пригответъ да чуе отъ насъ нѣщо необикновенно, но при такъвъ категорически отговоръ—отговоръ, що унищожава сичкитѣ негови по прѣдишни медицински познанія—той са стрѣснува изведижъ и, слисанъ, рѣшава, че този, който е написалъ тѣзи рѣдовце, на вѣрно скоро ще да са намѣри при лудитѣ. Но постой, драгий читателю, прѣди да направивъ такъвъ страшенъ прѣговоръ и прѣди да прѣкъснешъ необмислено четенето на този членъ, като не достоенъ на твоео внимание, продължи съ назе наедно и доказателствата, които ще видишь по-долу ще та убѣдятъ тѣй, штоо ти ще да са съгласишь съ нашето положене.

Природата по своята мъдрость е създала студената и прѣсна вода за това, штоо ний бѣднитѣ дѣца на земята като изнемощѣмъ та ни припадне отъ горѣщина и отъ жажда, съ една глѣтка отъ това прохладително питие, да можемъ изново да съживимъ и възобновимъ своитѣ отслабнали сили. И само за това, че ний твърдѣ високо цѣнимъ таковато дадено намъ отъ природата благодарие, строимъ своитѣ жилища и заселяваме са не у пѣсчанитѣ пустини на Сахира, а на таквиъ мѣста, които сж изобилни съ рѣки и съ извори. Току тамъ дѣто това сжшо за чевѣка питие е било твърдѣ изобилно, могло е да извика у хората такъвъ единъ прѣдразждокъ, относително до неговото употрѣблене. Немъ дѣцата на Израиля—у оизи день, когато слѣдъ дълги скитанія по безводнитѣ пустини открихж источника на животворната влага,—немъ сж питали себѣ си да ли ще бжде «здрово» ако тий тутакси са напѣятъ съ вода? Немъ мъдрій Мойсей, който не е прѣскокнжлъ нито едно правило, що му са е

показвало способно да упази здравето на неговия народъ,—немъ той е заповѣдалъ да не пѣятъ вода дордѣто неистинатъ? Разбира са че не! И при сичко това ний незнаемъ да е произвело нито единъ смъртеносемъ случай слѣдъ това нечакано удовлетворене на жаждността.

И на днешното врѣме свободнитѣ отъ сѣкакви прѣдразждки хора са слисватъ, кога слушатъ таквиъ глупости, т. е. че не бивало да са разхладява човѣкъ съ студена вода, слѣдъ силно сгорѣщяване. Но вѣрата у това прѣданіе до тѣкъвъ степенъ е распространена у хората, штоо е потрѣбно много научни свѣденія за да можемъ колко годѣ да ѝ колебаемъ.

Първо доказателство за вредата на студеното питие послѣ заморяването—нашитѣ противници ще да скратятъ съ тѣзи думи: „Студеното питие, пріето тутакси подирѣ нѣкое силно мърдане (когато човѣкъ са намѣри въ много разгорѣщяване) настудява напрѣгнатія и разгорѣщенія бѣлъ дробъ, и съ това произвожда смъртъ—или подъ видомъ а оплексія (дамла) или пѣкъ у видѣ охтика.“ Но това е съвсѣмъ невъзможно, и ний ще са постараемъ да го истѣлкуваме на кратко.

Най-напрѣдъ да кажемъ за настиването на бѣлія дробъ: Сѣкоя глѣтка отъ твърда или водна храна отива право у лищепровода (въ пачника), що е раздѣленъ отъ дихателнитѣ пѣтица съ дебела прѣградка; за това сѣки човѣкъ трѣбва да са бои отъ такава настинка до толкозъ, колкото са би боялъ други да не настине или да си умокри краката само отъ това, че подъ неговата стая е прѣкарана трѣба, прѣвъ която тече вода.—Слѣдователно вліянето на настинката може да проработи само у стомаха; но и стомахтъ, колкото е вече извѣстно, спорѣдъ многочисленни опити, никакъ не страдае отъ това. Че студената вода неповрежда дору и распаленія бѣли дробъ, това са доказва и съ друго: когато той е твърдѣ разгорѣщенъ, то единичкото облекчене за него е сѣ пакъ студената вода—извѣтъ и отвѣтрѣ.

Колкото за смъртъта отъ а оплексически ударъ, то у сичката медицинска литература ний ненамираме нито единъ фактъ, който да ни докаже, че у сѣкое отношене единъ здравъ човѣкъ изведижъ слѣдъ студеното питие да са е разболѣлъ или да е

умрълъ скоропостижно. А още повече между искуснитъ лѣкаре на да ли ще да са намѣри нѣкой, който да ни посочи такъвъ фактъ. Той може да е слушалъ само такова нѣщо за пиянъ човѣкъ, който страда отъ органически пороци у сърдцето или у кръвоноснитъ съдове, отъто изведнѣжъ пада въ дамба; но таквата смъртъ не е била нечакано евлене; тя е могла да са прѣдвиди и по-напрѣшь. . . . .

Сега нека да разгѣдаме и общото мнѣніе, което иска да ни докаже, че послѣ пиемето студена вода, когато нѣкои е твърдѣ споръщень, често са случава щото да са зачене охтиката. Тѣзи които говорятъ това, повечето иматъ прѣдъ виду факта, че младитъ дѣвѣйки и момци наскоро слѣдъ многото си играе на хуро и други лудуванія са разболяватъ твърдѣ злѣ и често губятъ здравето си и цвѣта на лицето.

Но подобни разболванія иматъ у своя коренъ други много по-надълбоко лѣжащи причини, които, за съжалене, прѣминуваатъ досущъ незабѣжителни спорѣдъ самолюбieto и егоизма на родителитъ, а тѣй сѣщо по причина и отъ лекомисленето на младитъ, които нарочно ги потулятъ за да са недишатъ съ това отъ много други удоволствія.

Ако една глътка студена вода може да настине, както казватъ, бѣлія дробъ, ако тая глътка и да недопира до него непосредствено, то защо нѣкои млади господжи, които съ подвноткрититъ си голи гърди, са излагатъ постоянно на променяването на температурата у игралищнія салонъ? защо тѣ не страдаятъ отъ сѣщата настинка? не сж ли условіята сѣ еднакви? Защо нѣкои родители — дору и онія, които най-много пазятъ дѣцата си — позволяватъ на дѣщеритъ си да играятъ по цѣли нощи, и то съ таквизи дрехи, които сѣкашъ че сж измислени нарочно само за това, да затрудняватъ и да въспиратъ дишането, посрѣдъ праха и, най-подирѣ, у таквъзъ врѣме, което може да даде укѣпители сънь на младото сѣщество? Но да оставимъ това. Самата игра е въ състояние да замори дору и най-здравата дѣвѣйка; защото е прѣсмѣтнато, че добрата играчка ще да прѣмине въ единъ вечеръ не-номалко отъ 3-4 часа пѣтъ. А таковато усилственно движене прави младата дѣвѣйка, която друго-иче не би могла да извърви нито $\frac{1}{4}$ на ча-

са, безъ да са не усѣти твърдѣ уморена! — За добра честь между младитъ жени и дѣвѣйки са срѣщатъ таквиъ тѣлосложенія, които безъ никакви послѣдствія, прѣкарватъ сичкитъ тѣя вредни влїанія! На такивато сѣщества лѣкаретъ испърво закрѣпаватъ сѣкое безмѣрно и усилственно движене. Но сѣкиденшии опитъ ни учи, че именно тѣзи стройни, бѣдни и слаби сѣщества иматъ особено пристрастїе къмъ играта — и, противъ сичкитъ припазванія и сѣвѣти на лѣкаритъ, играятъ до тогава, дордѣто ги неврѣхлети гърляна охтика! Много пѣти лекото безсилїе и малката кашлица не въспиратъ младитъ да отидѣтъ на балъ, дѣто са въртятъ по цѣли часове, като шемедни, а при това, спорѣдъ обикновенето имъ, сѣ са ушъ грижатъ да не би настинжли. Но когато, най-подирѣ, тропне печалнїи край на тѣзи глупости, тогава сичкитъ, които са намвратъ около злопозучната жертва на лекомислїето — мжчатъ са да наумѣватъ дѣ е могла тя да настине и про-чая. . . . .

ЛЪЖЕЦЪТЪ.

Янкулъ бѣше достигналъ на възраст осемогодишна, и до тогава не бѣше излѣгалъ за нищо. Той не правѣше нищо лошо, нито скриваше онова, щото е право и наистина. Когато му се случеше нѣкакво зло, той са не разсърдваше, или ако си увалїаше дрѣхитъ, той отиваше веднага, за да каже на баща си. Баща му имаше добрината си, за да го прости, а той се задоволяваше, като се обѣщаваше че ще бжде за напрѣдъ по-внимателенъ.

Единъ день неговїи младъ сѣсѣдъ Стоянь, доде да го намѣри; Стоянь бѣше едно лошо дѣте. Янкулъ, който искаше да развесели прїягеля си, прѣдложи му да играятъ на книги. Стоянь му каза добрѣ, нѣ съ условїе, че когато изиграятъ да плаща по единъ грошъ. Янкулъ отрѣче испърво, защото баща му бѣше запретилъ да играе съ пари. Най-сетнѣ пристана. Въ единъ четвъртъ часъ той изгуби колкото парци имаше, и които бѣше си спестилъ въ нѣколко недѣли отъ удовольствїята

си, Янкулъ, наскърбенъ отъ тѣзи за- губа, оттегли се на страна и почна да плаче. Стоянъ му се смѣше и си отиде радостенъ.

Янкуловъ баща се не забави много. Щомъ са завърна у дома повика Янкула, когото обичаше, за да го прѣгърне.

— Какво ти е станало въ моего отсѣтстве? каза му той, като го глѣдаше тѣй наскърбенъ.

— Плъкъ Стоянъ, нашій младъ съсѣдъ, дошелъ да ме кара да играемъ на харти.

— Нѣма нищо, синко, отговори бащата, това е едно развеселене, което ти позволявамъ. Нъ играхте ли съ пари?

— Не, татко, каза Янкулъ, съ дрезгавъ гласъ.

— Защо ти сж червени очитѣ?

— Ето причината. Като искахъ да видѣж паритѣ, що съмъ спистилъ, за да си купѣж една книга, дѣто бѣхъ си ги скрилъ подъ единъ камъкъ, азъ ги не намѣрихъ. Незнаѣж кой ми ги открадналъ.

Бащата му се поугади, че това е лъжа, нъ си прѣмълча, и послѣ отиде у дома на съсѣда си, дѣто намѣри момчето Стояна, при когото се прѣстори засмѣвъ и му каза:

И тѣй, Стоянчо, ти си билъ твърдѣ щастливъ на хартиѣ, а?

— Да, господине, отговори Стоянъ, азъ играхъ твърдѣ сполучно.

— Колко спичели отъ сина ми?

— 24 гроша.

— Отплати ли ти се?

— Ехъ! безъ друго; азъ нѣма да му искамъ повече нищо.

Сега са падаше на Янкула да го накаже хубевъ баща му, нъ пакъ го съжали за този пръвъ пѣтъ. Той го изгѣда само накриво, като му каза тѣзи прѣзрителни думи: „азъ знаѣж сега, че имамъ единъ лъжець въ къщата си, и отивамъ да раскажъ на сичкиѣ хора да не вѣрватъ вече твоитѣ думи.“

Слѣдъ нѣколко дена, Янкулъ отиде да види Стояна и му показа една твър-

дѣ хубава държка на моливно перо, което вуйчо му бѣше подарилъ наскоро. Стоянъ съ завистъ помъчи се дано му го даде само да го види. Той му прѣдложи въ замѣна: топоветѣ си, ручилото си и въртелѣшката си. Най-подирѣ като видя, че Янкулъ не рачи да си даде молива съ никакви замѣни, прѣстори се сърдитъ и извика безсрамливо: моливътъ е мой! азъ бѣхъ го загубилъ; ти може и да си го откраднѣлъ!

Напразно Янкулъ се оправяше, че то бѣше единъ даръ отъ вуйча му. Стоянъ понечи да му го измѣкне отъ рѣцѣтъ, нъ Янкулъ държеше наздраво молива си, дордѣ се заловихъ на бой: Янкулъ го държѣше за коситѣ и трѣшна го долу, тури колѣнѣтъ си върху гърдитѣ му и го биеше съ плѣсвици по лицето; нъ най-послѣ Стоянъ сполучи да земе молива.

Янкулъ си отиде плачешкомъ съ раскървавенъ носъ и коситѣ му до половина искубани.

— Ахъ! татко, извика той, като съглѣда баща си отъ далечъ, проклѣтии Стоянъ ми грабна молива и ме раскървави, както ме видете. Нъ баща му, вмѣсто да го съжали, отговори му:

„Иди лъжко, ти си игралъ пакъ на харти. Това е причината, гдѣто ти се пацапанъ носа съ кръвъ, и косата ти искубана, а още смѣнешъ да ме лъжишъ.“

Напусто Янкулъ потвърдяваше истината, че той не е кривъ.

— Азъ не вѣрвамъ вече, каза баща му, този който ме излъже единъ пѣтъ.

Янкулъ засраменъ, върна се у своята си, като се каеше горко за своята първа лъжа.

На утрѣшнѣя день, отиде да намѣри баща си и му иска прошка.

Азъ познавамъ, каза му той, колкоо имахъ право да те накарамъ за да познаяшъ, че лъжата не е добро, и вѣрвамъ че не щж дочека вече у животаа си да чюѣж такова нѣщо отъ тебе; нъ пакъ ти казвамъ: не лъжи, защото лъжата е гнуснава, и помни винаги думитѣ ми!

Отъ тѣзи минута Янкулъ не излѣга никого, и баща му го обикна изново, като го награди съ едно доброволно увѣрене, за сичко.

Поправено отъ прѣвода на
Ц. Н. Начевъ
Ученикъ у Габрово.

БРАТСКА ЛЮБОВЬ и ИСКРѢН- НОСТЬ.

Малкій *Ясѣнчо* и сестра му *Зорица*, отишли веднѣжъ съ баща си да видятъ една хубава градина. Щомъ пристигнали, малкій *Ясѣнчо*, захванълъ да скача отъ радостъ, като погледналъ на хубавитѣ цвѣта и украшения у градината. Въ това негово лудо скачаніе насамъ пататѣкъ, случва са тамъ на близо една много хубава фарфорія (чевія), която безъ да я види, скача върху ѝ, щото я направа на парчета! Сестра му, като видѣла това, побързала часъ по напредъ, да събере счупенитѣ парчета, и да ги скрие за да ги невиди баща имъ и стопанинѣтъ на градината. Въ врѣме, когато събирала черепетѣ, ето че иде баща ѝ ненадейно, който я видѣлъ. Тя не знаила дѣ да са дени. Но са въртѣла, ту насамъ, ту пататѣкъ дордѣ я хванълъ баща ѝ, който ѝ казалъ: „каква си немирна!“ „Ето че си счупила най-хубавій сѣдъ на градинаря, когото трѣба да заплатиш! За това, ти за да бѣдешъ за напредъ по-предпазлива на сѣки случай, трѣба този цѣлъ день да стоишь затворена въ къщи.“ — „Не, отче мой,“ отговорилъ *Ясѣнчо*, „Азъ счупихъ сѣдината, слѣдователно менъ трѣба да затворишь въ къщи.“ Баща имъ възрадванъ отъ тѣзи тѣхнѣ помѣжду имъ любовь, прегърналъ дечицата си тогава, и имъ любезно казалъ: „Вървете заедно съ мене двама, защото и двама сте добри! Ти, *Зорице*, знаешъ да мълчишь и да не издавашъ, а ти, *Ясѣнчо*, признавашъ що си сгрѣшилъ, та са показвашъ искрѣнъ. Слѣдователно, прегърнете ма, и сѣкога са обичайте тѣй както сега!“

Добрій братъ.

Малкій *Крумчо*, получилъ отъ своя чича една много хубава ябалка. Той билъ зарадванъ до уши, и тичалъ съ най голѣмъ бързинѣ, дордѣ стигна въ къщи. Съ влизаніето си въ дворѣтъ. захванълъ да вика: „Величке, моя сестрице! Величке! дѣ си?—Сестра му въ това врѣме била въ къщи, дѣто са занимавала съ прочитаніе. Тя му извикала: „Ето ма!“—той ѝ посочилъ ябалката, и казалъ: „гледай, какво е пѣщо хубаво. Ела да я изѣдемъ заедно!“—Да бѣше по голѣма, отговорила тя, могли бихме да я раздѣлимъ, по тѣй малка като е, по добрѣ би направилъ да я изѣдешъ самъ.—„Твърдѣ голѣма е!“ продължилъ малкій *Крумчо*, „Да я хапнемъ двама, защото ми са чини, че ще бѣде по сладка.“

Добрата дѣщерка

Ведпжъ нѣкоя сиромашка дѣвоичица, като брала ягоди край една горница, начнала да прави отъ тѣхъ китки. Мѣжду това приминава единъ момъкъ, който ѝ казалъ: „Моля Ви дѣвоичице, дай ми тѣзи китчица, и азъ ще ти я заплатиш, колкото струва.“ — „Немогъ Ви е да, отговорила, защото съмъ я приготвила за майка си, на която сутрѣ е денѣтъ.“ „Азъ ти давамъ четири гроша, продумалъ втори.—Не! „азъ ти давамъ петъ за нея,“ рѣкълъ третій—„Азъ съмъ я обрѣкла за мама, слѣдователно, небихъ я дала и за десетъ! За тѣзи голѣма любовь къмъ майка си, която показала въ този случай, онѣзи трима момци я награждаватъ съ по два петажъ (бешлика), като свърѣмѣнно ѝ оставятъ и ягодовата китчица.

Побългарилъ

Димитъръ Коцовъ.

ЗАГРЕБЪ, 1874. Августъ 24.

РАЗНИ.

Училищата въ Румѣнія.

Числото на основнитѣ училища въ Румѣнія (Влашко и Богданско) възлиза на 1,975—г. е. 1891 за момчета и 84 за мо-

мичета, — дѣто са учатъ 55,985 ученици, отъ двата пода, съ 1909 учители. Освѣнъ тѣзи има: 14 гимназій, 7 лицей, 1 Университетъ въ Букурещъ, дѣто наскоро е нагласевъ и медицински факултетъ (за лѣкаре), и 1 университетъ у Яшъ, дѣто има три факултета: за права, науки, книжевностъ съ философія. Има и три по-горни училища за момичета. Други три училища за искусства и занаети; два консерватории за музика и девламадія; двѣ училища за истинчени хубави искусства.

Въ Букурещъ има и едно женско училище за сирачета (Азиль), дѣто са учатъ много момиченца на читмо и на сѣкакви ржкодѣлія. Това сиропитателно училище е получило лани отъ Виенската изложба първа награда, спорѣдъ изработенитѣ хубави иѣща на ученицитѣ си; то е основано и поддържва се отъ частни приходи.

Тукъ са стии да споменемъ иѣщо и за публичнитѣ болници, които украсяватъ града Букурещъ.

Отъ частни подарѣци, особено отъ подарѣцитѣ на прочотата княжеска фамилія Гика основалъ са е такъвъ огроменъ влогъ (капиталъ) за болницитѣ, щото днесъ настоятелството на тѣзи благотѣтелни заведения расплага отъ единъ милионъ и 75 хиледи франка годишенъ приходъ. Съ тѣзи пари настоятелството, доставява се що е потребно за издържането на болницитѣ. То (настоятелството) прикупува земи, въздига нови болници, прѣправя вѣтхитѣ, плаща на лѣкаре и на сичкитѣ прислужници у болницитѣ, и пригѣдва бесплатно до 33,555 болнави. . . . Освѣнъ другитѣ болници, що издържава настоятелството (Ефоріята), въ Букурещъ има една голѣма болница, основана отъ княгинята БРАНКОВАНКА, и тая болница не само че може да са мѣри съ първитѣ болници у Европа, относително спорѣдъ зданіята, силата и рѣда на лѣкаритѣ, но іоще има таква устройство по завѣщането на своята основателка, щото отъ прихода, който са уголѣмява сѣкоя година, да са непотрошава (исхарчва) нито една пара на друго иѣщо, освѣнъ за дѣчене на болни сиротини и чужденци; тѣй отъ година на година това заведение са разширочава и усвѣршенствова за утѣшене на бѣдитѣ, които страдатъ отъ коя годъ болестъ.

Такава е и болницата Св. Спиридонъ у Яшъ.

Въ Букурещъ има и една болница за луди и други такявизъ недѣжави хора.

(Заето изъ единъ вѣстникъ).

Съ радостъ са извѣстяваме, какъ обречената откогъ болница на Св. БЕЗСРБРЕН-

НИЦИ въ Търново щѣла вече да са направи. За това са прѣговаряло, дѣ да стане зданіето ѳ около Търново и пр.

Спорѣдъ насъ нетрѣбва, сѣкаме, много прѣсмятане и дълги прѣговори, но день напредъ да са гуди на единъ рѣдъ, и нека испърво са захване отъ малко, та лека полека сичко ще да са дотѣмки и нагласи; стига да са видимъ съ една гражданска обща болница у нашенско, дѣто много хорица умираатъ съсъ дни, отъ иѣмане кадърни лѣкаре и болници за сиромаситѣ.

Добрѣ е наумилъ покойниѣ дѣдо Киладовъ, който настоя и завѣща своя имотъ у Букурещъ за да са направи една болница въ Търново. Богъ да го прости и спомене у царство небесно! А исплнителитѣ на неговото завѣщане нека по-скоро да положатъ въ дѣйствиѣ обреченото — иѣма вече за какво да чакатъ съ отлагане отъ тѣзи година за друга. Както са научаваме Г-нѣ Докторъ В. Беронъ настоявалъ най-много за тѣзи работа. Дано неговіѣ патриотически гласъ да са чуе! Но ній наумѣваме и на другитѣ първенци въ Търново, да не дремятъ и да чакатъ да имъ доде сичко на готово, а да са подканятъ и сами; защото малко са грижѣтъ другитѣ отъвѣтъ. . . . .

Послѣдня молба къмъ Г-да спомоществователитѣ на „Училище.“

Ній сме изгубили ума и дума, щото незнаемъ вече какво да кажемъ. Отъ 4 мѣсеци насамъ отнїйдѣ пукната пара несме зели, а се пакъ силимъ и борихме са съ сичкитѣ мѣчнотїѣ, дордѣто вече не можемъ. Ако и отъ сега нататѣтъ да отиде работата ни сѣ тѣй, то не знаемъ какво ще бѣде съ насъ! Но пакъ сме въ надежда, че добритѣ наши спомощнаци, които сѣ ни подкрѣпѣвали до днесъ, и сичѣь народни доброжелатели, любители за напредѣтка на бѣлгарската книжевностъ, пѣма да ни оставятъ на срѣдъ пѣтя, а ще са завтекътъ да ни спомогнатъ у това усиленно положене: кое съ исплащането на подписанитѣ до сега спомоществованія, кое съ подписване нови, щото да исплуваме и тѣзи година до край брѣга, та добъръ е Господъ и за до година. Нашето желане е щото „Училище“ да са одържи за винаги, и да излази по друго-яче; по ето че отъ насъ не зависи сичко.